

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף נו

(בעמוד קודם)

למדנו אתמול רב חסדא אמר על דברי המשנה שנזיר מצורע שנטהר ממשך למנות את ימי נזירותו ולא מונה את ימי הצרעת - דוקא בנזירות מועטת של שלושים יום אבל בנזירות מרובה (שישארו לו לאחר טהרתו שלושים יום לתגלחת) מונה גם את ימי הצרעת.

מתיב רמי בר חמא: נזיר שנטמא באמצע ימי נזירותו צריך לגלח 'תגלחת טומאה' לאחר טהרתו, ועוד 'תגלחת טהרה' לאחר שיסיים את נזירותו. וכן אם נצטרע באמצע נזירותו צריך לגלח פעם אחת לאחר שיתרפא מצרעתו ולאחר שבעה ימים פעם נוספת. נזיר שגם נטמא וגם נצטרע - צריך לגלח ארבע פעמים: שתי תגלחות לצרעת ושתי תגלחות לטומאה.

אבל נזיר שספק אם נטמא וספק אם נצטרע - צריך אמנם לגלח ארבע פעמים, אלא שאין התגלחת של הצרעת דוחה את הנזירות מספק וכן התגלחת של הטומאה אינה דוחה את הנזירות בספק. ומכיון שיש באן ארבעה ספיקות: 1. שמא הוא לא נצטרע ולא נטמא. 2. שמא הוא רק נצטרע. 3. שמא הוא רק נטמא. 4. שמא גם נצטרע וגם נטמא. עליו להמתין 120 יום עד סיום כל החששות. דהיינו:

1. עליו להמתין עד סוף שלושים יום ואז לגלח פעם ראשונה. שאז ממה נפשך: אם הוא לא נצטרע ולא נטמא אז תגלחת של סיום נזירותו, ואם נצטרע בלבד אז תגלחת ראשונה של צרעתו. וכן אם נטמא בלבד אז תגלחת טומאה שלו.

2. ואז עליו להמתין שלושים יום נוספים ולגלח פעם נוספת, והטעם שממתין שלושים יום משום שיתכן שהוא לא נצטרע אלא רק נטמא בלבד וממילא הוא צריך להמתין שלושים יום עד שיוכל לגלח 'תגלחת טהרה' (והתגלחת הראשונה היתה תגלחת טומאה שלו, ובכדי לגלח תגלחת טהרה הוא צריך להמתין שלושים יום כי אין תגלחת

(המשך בדף הבא ↓)

פחותה מל' יום'). ואז ממה נפשך: אם הוא היה רק טמא הרי זו תגלחת הטהרה שלו כאמור, ואם הוא היה רק מצרע הרי זו התגלחת השניה של צרעתו. נמצא שלאחר שישים יום הוא מותר באכילת קודשים כי ממה נפשך הוא טהור מטומאה וטהור מצרעת.

3. אמנם עדיין הוא אסור ביין והיטמאות למתים. משום שמא הוא גם נצטרע וגם נטמא למת, וממילא אמנם הוא סיים עם צרעתו בשתי התגלחות הראשונות אך הוא צריך לגלח עוד פעמים אחת ל'תגלחת טומאה' בשביל להיטהר מטומאתו והשניה ל'תגלחת טהרה' בשביל לסיים את נזירותו. ולכן לאחר עוד שלושים יום הוא מגלח פעם נוספת, והטעם שממתין שלושים יום משום שימי צרעתו אינם עולים לו למנין הנזירות, ולכן הוא צריך למנות את ימי נזירות מתחילה במשך שלושים יום. ואז ממה נפשך: אם הוא רק נצטרע - הוא צריך להמתין שלושים יום לקיים את נזירותו ולתגלחת שערו (שהרי אין תגלחת פחותה מל' יום'), ואם הוא גם נצטרע וגם נטמא - עלתה לו התגלחת ל'תגלחת טומאה' (שהיא התגלחת הראשונה של נזיר טמא).

4. ולכן לאחר שלושים יום יגלח פעם נוספת, כי אם באמת הוא גם נצטרע וגם נטמא הוא צריך תגלחת נוספת ל'תגלחת טהרה' של סיום נזירותו.

ותני עלה במה דברים אמורים: כל זה כשקיבל על עצמו נזירות מועטת של שלושים יום, אבל בנזירות של שנה, הוא צריך להמתין שנתיים בשביל לאכול בקודשים וארבע שנים בשביל לשתות יין. והטעם כנ"ל, כמו שבנזירות של שלושים יום מחכה שישים יום לקודשים ומאה עשרים יום ליין וטומאה, כך בנזירות של שנה מחכה שנתיים לקודשים וארבע שנים ליין וטומאה.

הקושיא: אם ימי צרעתו **כ** עולים לו למנין הנזירות, היה מספיק לו להמתין שלוש שנים ושלושים יום בשביל לסיים את כל החששות ולהיות מותר ביין וטומאה. כדלהלן:

שהרי לאחר שנה - הוא מגלח או משום נזירות טהורה (של סיום הנזירות והיינו אם לא נטמא ולא נצטרע), או משום צרעת ראשונה (אם נצטרע), או משום נזירות טומאה (אם נטמא).

ולאחר שנה שניה - הוא מגלח או בשביל צרעת שניה (אם נצטרע), או בשביל נזירות טהורה (אם נטמא, שאז השנה השניה היתה בשביל לקיים את ימי נזירותו בטהרה).

ועדיין נשאר החשש שהוא גם נצטרע וגם נטמא. אלא שאם ימי צרעתו עולים לו למנין הנזירות אם כן לגבי הצרעת שלו - מה שנשאר לו זה להמתין שלושים יום ולגלח שערו בשביל תגלחת הטהרה של סיום הנזירות (שהרי הוא כבר גילח את תגלחת הטהרה של הצרעת, וגם קיים את ימי נזירותו שעלו לו בימי צרעתו, ורק נשארה לו תגלחת הטהרה של סיום הנזירות שאינו יכול לעשות אותה מיד לאחר התגלחת השניה של הצרעת כי 'אין תגלחת פחותה מל' יום', ולכן הוא ממתין עד שיגדל שערו במשך שלושים יום ומגלח).

אלא שעדיין בגלל החשש שהוא גם נטמא הוא צריך למנות שנת נזירות בטהרה, ולכן התגלחת של אחר שלושים עלתה לו לתגלחת הטומאה שלו, אבל לאחר מכן עליו להמתין עוד שנה בשביל לקיים נזירותו בטהרה, ובסיום השנה לגלח את תגלחת הטהרה שלו. סה"כ שלוש שנים ושלושים יום.

אבל מכך שכתוב במשנה 'ארבע שנים' מוכח ששנת הצרעת אינה עולה לו לנזירות, ולכן לאחר השנתיים הוא צריך למנות שנה אחת לצרעת ולאחריה עוד שנה לטומאה. והרי מדובר כאן בנזירות מרובה ובכל אופן ימי הצרעת אינם עולים לו!

קושיא נוספת: ועוד מתיב רב אשי: הברייתא מבארת מניין שימי חלוטו של מצורע (= דיינו מצורע ודאי באופן מוחלט) אינם עולים לו למנין הנזירות.

הדין הוא שנזיר שנטמא - ימי טומאתו אינם עולים לו מן המנין. הברייתא מקשה: אין לי אלא ימי טומאה שלא יעלו, משום שנזיר שנטמא סותר את הימים הראשונים שמנה קודם לטומאתו (כנאמר 'והימים הראשונים יפלו') וממילא ודאי שהוא לא ימנה את ימי טומאתו לחלק מהנזירות. אבל מניין נלמד 'לימי חלוטו' של מצורע שאינם עולים למנין הנזירות?

ודין הוא: יש לימוד 'במה מצינו' בדבר. כמו שבימי טומאתו הוא מגלח ומביא קרבן לאחר שיטהר, כך גם בימי חלוטו בצרעת הוא מביא קרבן ומגלח כשיתרפא. ואם כן כמו שימי טומאתו אינם עולים לו למנין כך גם ימי חלוטו.

דחיה: לא, אם אמרת וכו': דוקא ימי טומאתו אינם עולים לו משום שהוא מבטל בטומאתו את הימים הקודמים כאמור, אבל בצרעת שלא נאמר בפסוק שיבטל את הימים הקודמים אולי יעלו ימי צרעתו למנין?

תשובה: אמרת קל וחומר: אם 'נזיר בקבר' דהיינו אדם שקיבל על עצמו נזירות כשהוא שוהה בבית הקברות, ששערו ראוי לתגלחת נזירות - דהינו שהוא לא צריך לגלח אותו כמו בנזיר טהור שנטמא שצריך תגלחת טומאה, אלא הוא יוצא מבית הקברות ונטהר בהזאת שלישי ושיביעי וטבילה, ולאחר מכן מתחיל למנות את ימי נזירותו ובסופן מגלח שערו. אבל אין ימי טומאתו עולים לו מן המנין - קל וחומר למצורע מוחלט שהשיער שלו אינו ראוי לתגלחת נזירות כי הוא חייב לגלח אותו בגלל הצרעת, שימי הצרעת לא יעלו לו למנין.

ואין לי אלא ימי חלוטו ימי סופרו מניין: הברייתא ממשיכה לבאר מניין שימי סופרו של המצורע (= שבעה ימים שהוא סופר לאחר שנתרפא מהצרעת) אינם עולים לו למנין הנזירות:

ודין הוא: יש לימוד 'במה מצינו' בדבר. כמו שימי חלוטו אינם עולים למנין כך ימי סופרו. כי שניהם שווים בכך שהם צריכים תגלחת.

יכול אף ימי הסגרו: הברייתא ממשיכה לבאר מניין שימי הסגרו של המצורע (= הימים שבהם הכהן מסגיר את המצורע שבעה ימים ולאחריהם בודק את הנגע ומטהר או מטמא אותו.) (בן עולים לו למנין הנזירות, כי לכאורה הינו אומרים שגם ימי הסגרו אינן עולים לו, והטעם כדלהלן:

והדין נותן: יש לימוד 'במה מצינו' בדבר. מצורע בימי חלוטו מטמא משכב ומושב, וכך גם מצורע בימי הסגרו מטמא משכב ומושב. ואם כן נשווה אותם גם לענין מנין הנזירות, שכמו שימי חלוטו אינם עולים לו, כך גם ימי הסגרו?

דחיה: אמרת לא, אם אמרת וכו': אין השוואה בין ימי חלוטו לימי הסגרו. משום שלאחר ימי חלוטו המצורע מגלח שערו ומביא קרבן, ולכן ימי חלוטו אינם עולים לו. אבל ימי הסגרו שאינו חייב לאחריהם בתגלחת וקרבן, כן יעלו לו.

ולכן מכאן אמרו שימי הסגרו עולים לו למנין הנזירות. וכן ימי הזוב שלו (אם ראה זיבה ונטמא בימי נזירותו) עולים לו למנין הנזירות משום שגם לאחריהם אינו טעון תגלחת וקרבן.

עד כאן דברי הברייתא.

ההובחה: **קתני מיהת:** בחלק הראשון של הברייתא נאמר שהיה מקום לחלק בין ימי טומאה לימי צרעת חלוטה, כי הטומאה מבטלת את הימים הקודמים, ואילו הצרעת אינה מבטלת אותם, ולכן ימי הצרעת יעלו למנין הנזירות. ועל כך יש קל וחומר שאינם עולים למנין.

במאי: והרי באיזו נזירות מדובר? אי אפשר לומר בנזירות מועטת של שלושים יום, כי אם כן אין צורך בקל וחומר ללמד שאין ימי הצרעת עולים לו למנין. שהרי בכל מקרה הוא צריך להמתין שלושים יום עד שיגדל שערו ויוכל לגלח אותו (לאחר שגילח כשנתרפא מצרעתו) בשביל סיום הנזירות.

אלא בהכרח מדובר בנזירות מרובה יותר משלושים יום שנשארו לו עוד שלושים יום לאחר שיגלח מצרעתו לסיום ימי הנזירות, ובכל אופן ימי הצרעת אינם עולים לו למנין הנזירות. קושיא על רב חסדא שאמר (בדף נה'א) שהם כן עולים לו!

משנה: **אמר רבי אליעזר משום רבי יהושע:** כל סוגי הטומאות שנזיר מגלח עליהם (= כפי שלמדנו לעיל במשנה מט:) חייבים עליהם על ביאת המקדש, כלומר אדם שנטמא באחת מהטומאות הנ"ל ונכנס למקדש במזיד חייב כרת ובשוגג מביא קרבן. אבל סוגי הטומאות שאין הנזיר מגלח עליהם (= שאף שנטמא אינו מגלח כפי שלמדנו לעיל במשנה נד:) אין חייבים עליהם על ביאת מקדש.

אמר רבי מאיר: אם על טומאת שרץ שנזיר שנטמא בה אינו מגלח ואינו צריך להזות בשלישי ובשביעי בכל זאת חייבים עליה כרת על ביאת מקדש, על טומאה מן המת שצריך להזות בשלישי ובשביעי בוודאי שחייבים עליה על ביאת מקדש למרות שנזיר לא מגלח עליה. **ובצורה פשוטה יותר:** נאמר בתורה שחייבים כרת על ביאת מקדש אפילו על טומאה קלה של שרץ, וא"כ כל שכן שחייבים כרת על ביאת מקדש בטומאת מת החמורה גם אם היא טומאה כזאת שנזיר לא מגלח עליה.

גמרא: **קושיא:** מדוע המשנה אמרה 'אמר רבי אליעזר משום רבי יהושע' שהוא רבי יהושע בן חנניה, והרי רבי אליעזר למד זאת מרבי יהושע בן ממל.

'ערדסקיא' = שם מקום.

רבי יהושע בן פתר ראש: כך היה שם אביו של רבי יהושע.

אמרתי לו כלום אתה בקי ברבי יהושע בר ממל וכו' כך אמר לי רבי יהושע בר ממל: כל זה מדברי רבי אליעזר, א"כ מוכח שרבי אליעזר למד זאת מרבי יהושע בר ממל ולא מרבי יהושע בן חנניה.

תירוץ: אמה אמרי, שמע מינה כל שמעתתא וכו': כל שמועה (= הלכה) שנאמרה בשם שלשה תנאים או אמוראים, אנו מזכירים את השם הראשון והאחרון של האומרים ולא את האמצעי, וכיון ששמועה זו נאמרה ע"י רבי יהושע בן חנניה שאמר אותה לרבי יהושע בר ממל, ורבי יהושע בר ממל אמר אותה לרבי אליעזר, לכן אנו מזכירים רק את הראשון (= רבי יהושע בן חנניה) ואת האחרון (= רבי אליעזר) ולא את האמצעי (= רבי יהושע בר ממל).

אמר רב נחמן בר יצחק: את העיקרון הזה אפשר ללמוד גם מהמשנה במס' פאה, שמזכירה את ההלכה המובאת שם בשם רבי מיאשא וכו' שקיבל מהזוגות שהם הלל ושמאי, והם קיבלו משמיעה ואבטליון ומיהודה בן טבאי ושמעון בן שטח, שהם קיבלו מהנביאים חגי זכריה ומלאכי, שהם קיבלו הלכה למשה מסיני שהזורע שבת וחרדל (= מיני ירקות) בשנים ושלושה מקומות בשדה צריך לתת פאה מכל מקום ומקום בנפרד, ולא פאה אחת מכל השדה. ע"כ המשנה. ומכך שהמשנה לא הזכירה שהנביאים קיבלו מיהושע וכלב שקיבלו ממשה בסיני, אלא אמרה שהנביאים קיבלו ממשה בסיני, מוכח שכשיש שמועה בשם כמה אומרים הדרך לדלג את האמצעיים.

משנה: למדנו במשנה לעיל (נד.) שהנזיר לא מגלח על מגע או משא של רביעית דם.

אמר רבי עקיבא: מה אם עצם כשעורה שאינה מטמאה באהל בכל זאת הנזיר מגלח על מגעה ומשאה, א"כ בוודאי שיגלח על רביעית דם שמתמאה באהל. ומכאן רצה רבי עקיבא לחייב את הנזיר שנטמא מרביעית דם במגע ובמשא לסתור את נזירותו ולגלח.

אמר לי: ענה לו רבי אליעזר - כאן לא דנים קל וחומר!

ממשיך רבי עקיבא: וכשבאתי והרציתי את הדברים לפני רבי יהושע, אמר לי 'יפה אמרת!' אבל כאן לא דנים קל וחומר, לפי שזהו הלכה למשה מסיני שהנזיר מגלח על עצם כשעורה, ואי אפשר ללמוד קל וחומר מהלכה למשה מסיני, ולכן אי אפשר ללמוד מכאן שהנזיר מגלח על מגע ומשא של רביעית דם.